

УДК 37.02

Семенова Алла Василівна

доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри політології
Одеський національний політехнічний університет, м. Одеса, Україна
avsem@mail.ru

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ІНТЕРАКТИВНОГО МІНІ-ЗАНЯТТЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МУЛЬТИМЕДІЙНОЇ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ — СЛУХАЧІВ СЕМІНАРУ «ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ» НА ОСНОВІ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК І ЦІННІСНОГО ДОСВІДУ

Анотація. У статті розглядаються питання підготовки інтерактивного міні-заняття з використанням мультимедійної презентації для викладачів — слухачів семінару «Педагогічна Майстерність» на основі практичних навичок і ціннісного досвіду, який розглядається у єдності інтелектуально-емоційно-вольових характеристик особистості. Висвітлюються теоретичні і методично-практичні підходи щодо створення і демонстрації презентацій за допомогою програми MS PowerPoint для підготовки і проведення інтерактивних занять викладачами на основі андрагогічного підходу. Пропонований підхід урахує особистісні аспекти викладачів-слухачів семінару і є відповідним циклом планування. Це допомагає втілювати у життя ідею професійного навчання протягом усього життя «педагог — педагогу».

Ключові слова: педагогічна майстерність; мультимедійна презентація; ціннісний досвід.

1. ВСТУП

Презентації, підготовлені за допомогою програми MS PowerPoint, стають все більш популярним засобом представлення даних, створення конспектів лекцій та супроводу публічних виступів. Для того щоб така презентація дійсно сприяла дидактичним цілям, викладачам украй необхідно розумітися не тільки на тому, як взагалі створювати презентації, а також і розуміти їхні дидактичні особливості й сприйняття різними віковими групами. Ці вимоги здаються очевидними; тим не менш, практика показує, що вони часто порушуються не тільки викладачами-початківцями, кваліфікованими користувачами та фахівцями в галузі інформаційних технологій, а також й педагогами з великим досвідом роботи. З іншого боку, міркування про освіту дорослих знаходяться в зародковому стані і прямо залежать від методології сучасної андрагогіки (від грецьк. — доросла людина) — теорії навчання дорослих, підґрунтям якої виступає ідея про невтручання, стимулювання внутрішніх сил (мотивації) дорослої людини до самонавчання; закон збільшення освітніх потреб [10, с. 26]. Саме поєднання методологічних засад використання мультимедійних технологій і принципів андрагогіки має бути основою для підготовки міні-занять слухачами семінару «Педагогічна Майстерність» у його практичній спрямованості, створенні можливостей моделювання реального педагогічного процесу в стінах ВНЗ, у включенні викладачів у цей процес як суб'єктів, які оволодівають прийомами організації власної педагогічної діяльності й аналізують шляхи професійного саморозвитку.

Постановка проблеми. Доречне використання мультимедійних презентацій сприяє поглибленню інтелектуально-афективно-естетично-рефлексивного аспектів сприйняття відомостей, що дає початок більш складним і високим формам рефлексивної поведінки. Адже, таке подання навчального матеріалу є не просто «переглядом мультимедіа», а саме рефлексивно-пізнавальним процесом, який сприяє розвитку асоціативного мислення, мотивації до навчання, ціннісного досвіду

опанування знанням, самовдосконаленню майбутніх фахівців та ін. — тобто сприяє ефективності процесу цілісного гармонійного розвитку особистості, за рахунок візуалізації, проблематизації, «переживання» інформаційних потоків професійних знань [3]. Наразі, навіть сучасний учень середньої школи вже спроможний худо-бідно зробити власну презентацію. Для цього можна скористатися порадами, які у достатній кількості можна знайти на просторах Інтернету ([1; 2; 6; 12]). Але проблема у підготовці мультимедійного інтерактивного міні-заняття викладачами-слухачами семінару «Педагогічна Майстерність» полягає не тільки у тому, щоб оволодіти технічними навичками роботи у MS PowerPoint, а перш за все, підвищуючи власний рівень педагогічної майстерності за допомогою сучасних технологій, втілювати у життя ідею професійного навчання протягом усього життя «педагог — педагогу», зорієнтованого на особистість викладача, актуалізувати його потреби у професійному самопізнанні й самовихованні, поглиблюючи гуманістичну, людяну професійну позицію для організації продуктивної педагогічної дії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню використання засобів сучасних інформаційних технологій у освітній діяльності присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених: А. Ашерова, В. Бикова, І. Булах, Р. Гуревича, О. Довгялло, К. Доулінг, М. Жалдака, Ю. Жука, Г. Кедровича, М. Лапчика, Ж. Меншикової, О. Падалки, Є. Полат, В. Сумського та ін. Також на разі в Україні виконана низка дисертаційних досліджень щодо використання мультимедійних засобів/технологій у педагогічній діяльності: О. Чайковська «Формування музичних знань молодших школярів засобами мультимедійних технологій навчання», 2002; Н. Іщук «Застосування засобів мультимедіа у процесі підготовки економістів у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації», 2004; Л. Шевченко «Формування професійних знань майбутніх кваліфікованих робітників засобами мультимедіа», 2006; І. Шахіна «Формування креативності у майбутніх учителів математики засобами мультимедіа», 2007; Я. Булахова «Педагогічні умови навчання іноземних мов майбутніх інженерів програмістів засобами мультимедійних програм», 2007; О. Коношевський «Індивідуалізація самостійної роботи майбутніх учителів математики засобами мультимедіа», 2007; В. Імбер «Педагогічні умови застосування мультимедійних засобів навчання у підготовці майбутнього вчителя початкових класів», 2008; К. Кірей «Формування професійних знань майбутніх фахівців економічного профілю засобами мультимедіа», 2008 та ін. Ці та багато інших робіт стосуються в основному підготовки майбутніх фахівців різних галузей, але порушене нами питання — підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, тобто дорослих, уже «зрілих» викладачів.

Видатні вчені-педагоги (Ш. Амонашвілі, Р. Грановська, В. Зінченко, І. Зязюн, Е. Стоунс та ін.) з питань підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів засвідчують, що її зміст і якість слід розглядати як вищу мету педагогічної освіти, яка спрямована на розв'язання багатьох завдань: переусвідомлення стереотипів професійної орієнтації, розвиток здібностей, переорієнтацію поглядів на особистісні якості викладача — підвищення його емоційно-культурного й інтелектуального рівнів і розвиток ціннісного досвіду.

У цьому аспекті, необхідне розуміння викладачами того, що слухачі семінару «Педагогічна Майстерність» «проживають» процес підвищення кваліфікації не тільки інтелектуально, а у всьому різноманітті емоційно-почуттєвих ціннісних характеристик людського існування. Отже, відсутність емоційного переживання/співпереживання досвіду професійної діяльності, так само як і її майбутнього результату, зводить нанівець навчальні дії викладача. Адже саме педагогічна майстерність — комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [8, с. 25] визначає ефективність розвитку особистості

викладача, за рахунок «опочуттєвлення», «олюднення» професійних знань і вмінь саме завдяки діям Педагога-Майстра — того, як казали стародавні греки, хто «веде за руку». Тому підготовка мультимедійного інтерактивного міні-заняття викладачами-слухачами семінару «Педагогічна Майстерність» задає професійному зростанню викладача вищої школи *особистісно зорієнтований вектор*, актуалізуючи потреби у професійному самопізнанні й самовихованні та виявляється вкрай необхідною. Але, на жаль, таких досліджень, поки що не достатньо.

Мета статті. З огляду на це, метою статті є висвітлення підходів щодо створення і використання мультимедійних презентацій для підготовки і проведення інтерактивного міні-заняття викладачами-слухачами семінару «Педагогічна Майстерність», на основі андрагогічного підходу формування практичних навичок і розвитку ціннісного досвіду.

2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Андрагогіка, як спосіб і форма духовного виробництва постіндустріального суспільства, виникла на ґрунті парадигмального зсуву індустріальної цивілізації. Освіта дорослих стає домінуючим ідеологічним апаратом держави постіндустріалізму, є провідним чинником забезпечення розвитку національної освіти в умовах глобалізаційних процесів у світі. Об'єктом андрагогіки, за визначенням В. Некрасова [7], є суб'єктність людини, її рефлексія й ідеологічна форма індивідуальності. Засобами андрагогічної дії виступають освітні здібності особистості й освітні потреби, що розвиваються (або що трансформуються) суспільством.

Характеристиками андрагогіки (за Д. Дзвінчук [5]) є: 1) урахування індивідуального досвіду й індивідуальних потреб; 2) стимулювання потреби в індивідуальному консультуванні, адже професійний стаж не є тотожним професійному досвіду; 3) віковий підхід: здатність дорослих до запам'ятовування з віком знижується; 4) принцип об'єктивної і суб'єктивної новизни; 5) проблемно-ситуативна організація навчання (навчання не є основним видом діяльності дорослих); 6) перетворення навчання на засіб задоволення потреб суб'єктів освітнього простору; 7) спільна діяльність у процесі навчання.

Словосполучення «освіта дорослих» поєднує деякою мірою взаємовиключні поняття. Адже суттю освіти є єдність навчання і виховання, а дорослий є людиною, яка вже досягла повноліття і користується всіма громадянськими правами. Зрозуміло, що освіта дорослих у демократичному відкритому суспільстві є тільки добровільною. На нашу думку, у будь-якому випадку освіта виявиться ефективною тільки за умови зміни переконань, оскільки враховується плюралізм інтересів і поглядів у розвиненому громадянському суспільстві. У цьому випадку було б правильним розглядати освіту як передавання, трансляцію відомостей, цінностей і моральних принципів, які дорослий може прийняти, а може й відхилити. Таке уявлення про освіту дорослих і право кожного дорослого на одержання і вільне розповсюдження будь-яких даних закріплено в міжнародних правових документах, якими й керується світова спільнота.

У 90 роках ХХ століття освіта дорослих стала більш помітною завдяки діяльності Європейського бюро освіти дорослих, а також у результаті роботи відповідних національних організацій буквально в кожній країні [7]. У країнах Заходу існує мережа дослідницьких центрів і установ, консультаційних служб щодо управління освітою дорослих. Існують освітні програми вищої професійної педагогічної освіти. Управлінці в системі освіти реалізують у своїй діяльності принцип «від освіти на все життя — до освіти крізь усе життя» [7]. В Україні також розробляються навчальні стандарти, програми підготовки менеджерів освіти, з урахуванням національних особливостей та індивідуального досвіду практикуючих менеджерів.

Демократія у вищій освіті привела до стирання рубежів між високим і низьким, теорією і практикою, гуманітарною і технічною освітою, а отже, між школою і вищими навчальними закладами, дитиною і дорослим. Дитина стала вчитися як дорослий і дорослий як дитина. Виник так званий „американізм” — середні школи визначалися як «high school», існуючі для підготовки розуму і тіла, а для здобуття справжньої вищої освіти — «higher» [9, с. 19–22.]. У позитивістському і функціоналістському філософських уявленнях освіта є різновидом прикладної науки, що використовує емпірично перевірені узагальнення і висновки як основу для розв’язання освітніх проблем і соціальної практики. Отже, позитивістське уявлення про знання описує тільки те, що є, а не те, що повинно й може відбутися.

Конфуцій свого часу говорив: «У п’ятнадцять років людина починає вчитися і вивчати. (Тут мається на увазі не читання книжок, а роздум над життям або самою реальністю.) Тоді в тридцять років вона вже знає, що може дати їй опору. (Це означає, що вона досягає деякого «прозріння» щодо змісту і значення життя.) У сорок років її вже ніщо не бентежить і не збиває з пантелику. (Вона знає, куди йти, і йде туди неухильно.) У п’ятдесят — вона пізнає своє небесне покликання; у шістдесят — її вуха в змозі слухати все, щоб їй не говорили. (Їй більше не потрібно чинити опір або утверджувати себе: усе добре, усе правильно.) У сімдесят — вона діє тільки згідно зі своїм внутрішнім бажанням». (Це відповідає ідеї св. Августина: «Люби Бога і поступай, як хочеш». Конфуцій не поклонявся Богу св. Августина, але якщо говорити про сам внутрішній ціннісний досвід, то вислів св. Августина відповідає тому, що говорив Конфуцій.) [11].

Система цінностей, у широкому розумінні слова, — це внутрішній стрижень культури суспільства, об’єднуюча ланка всіх галузей духовного виробництва, усіх форм суспільної свідомості. У системі цінностей знаходить вираження міра рішучості, підготовка особистості до перетворення світу, який є нестабільним і змінним. Зміна цінностей суспільства відбувається постійно: змінюються пріоритети й ієрархія, знецінюються одні й висуваються інші. *Система цінностей* — це дієвий бік суспільної свідомості, взятої в сукупності всіх її форм. *Досвід* визначається як віддзеркалення у свідомості людей законів об’єктивного світу і суспільної практики, що відбувається у результаті їх активного практичного пізнання. Відтак, *якщо досвід не стає емоційним, естетично значущим для особистості — не може відбутися педагогічної дії, тому такий досвід не стає ціннісним.*

В. Данченко в роботі «Психологічний механізм духовного розвитку» констатує той факт, що у людини немає вродженої необхідності розвиватися духовно [4]. Визначаючи *ціннісний досвід*, ми розглядаємо його як *динамічну зміну відносин Людини зі Світом, перехід від соціально-нормативного («дорослого») рівня на рівень духовно-ціннісних відносин, як вищу форму активності суб’єкта, прояв здатності особистості підніматися над рівнем нормативних вимог; це процес свідомої, творчої, ціннісно-перетворювальної діяльності.* Отже, специфіка розвитку ціннісного досвіду як вищої форми активності особистості полягає в тому, що він не може бути мимовільним.

Розвиток ціннісного досвіду надає можливості Людині творити більш довершений Світ у собі й навколо себе, відкриваючи нові й нові пласти досконалого і гармонійного, і в результаті прекрасного і щасливого життя. Високий рівень загальної культури, уміння здійснювати педагогічну дію, володіння мовною комунікацією, зовнішньою і внутрішньою технікою, здатність до постійного самовдосконалення і саморозвитку особистості — одні з основних складових особистості Педагога-Майстра.

У процесі педагогічної дії, людина приступає до аналітичного дослідження себе як одиниці — суб’єкта взаємодії, що здатний виконувати різні ролі, але не зводиться до них. Тим самим людина ототожнюється зі своєю соціальною роллю: вона виявляє, що

за її «Я» ховається «цілий Світ», який живе своїм власним життям. Інтеграції Людини зі Світом, збагненню себе «як цілісності» передуює дезінтеграція вже сформованого ціннісного досвіду, розкладання його на складові функції. Ми розглядаємо розвиток ціннісного досвіду педагога як «еволюційну інтенцію», тобто прагнення до розвитку свідомості й самосвідомості, динамічну еволюційну зміну відносин людини зі світом. З таких позицій, перехід від соціально-нормативного рівня на рівень духовно-ціннісних відносин, як вищу форму активності суб'єкта як *«духовно-ціннісного рівня відносин»*, можливий лише за організації інтерактивних видів групової роботи.

В Одеському національному політехнічному університеті під керівництвом автора цієї статті, проводиться постійно діючий семінар для викладачів «Педагогічна майстерність». У процесі роботи педагоги опановують техніки взаємодії в системі «педагогічний монолог — діалог — полілог». Таке навчання спрямовується не тільки на оволодіння окремими елементами педагогічних умінь, як уже існуючих моделей діяльності, а, насамперед, — цілісний розвиток особистісних якостей викладачів, які забезпечують виконання педагогічної діяльності: гуманістичну спрямованість, компетентність, володіння техніками саморегуляції, емоційного професійного самоусвідомлення тощо. Протягом багаторічного дослідження автора щодо оцінювання динаміки розвитку педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів, у період проведення занять з підвищення кваліфікації, стало можливим розробити й апробувати рекомендації для викладачів — слухачів семінару.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

Рекомендації для викладачів — слухачів семінару «Педагогічна Майстерність» подано у вигляді слайдів, які можуть бути використані в підготовці до занять. Деякі ідеї, схеми і пропозиції розроблені у Національному суддівському інституті Канади (NJI), який є визнаним світовим лідером у розробці й упровадженні методик професійної освіти дорослих (розвитком професійної майстерності суддів). Багато у чому ці підходи схожі з ідеями розвитку педагогічної майстерності.

Основними положеннями лекції «Професійна підготовка інтерактивного міні-заняття з використанням мультимедійної презентації для викладачів — слухачів семінару на основі практичних навичок і ціннісного досвіду» є подані нижче.

1. Підготовка заняття для викладачів охоплює три аспекти: теоретичні знання, практичні навички та розуміння контексту педагогічної дії на ґрунті ціннісного досвіду.
2. Знання найкраще засвоюються, коли вони поєднані з практикою педагогічної діяльності.
3. Підготовка має проводитися у спосіб, прийнятний для викладачів як дорослих кваліфікованих спеціалістів.
4. Підготовка буде максимально цікавою й ефективною, коли вона базується на власному ціннісному досвіді.
5. Розробники-викладачі міні-заняття за тематикою семінару мають застосовувати різноманітні методики викладання для максимального ефективного засвоєння матеріалу іншими учасниками.
6. Потрібно також передбачити можливість адаптації до побажань і стилю навчання слухачів.
7. Під час проведення міні-заняття розробник-викладач має продемонструвати максимальну кількість видів, стилів, методик навчання.

8. Для того щоб викладачі-слухачі навчилися належно застосовувати навички на основі теоретичних знань і розуміння контексту тематики до власної педагогічної дії, навчальне міні-заняття має передбачати:

(а) можливість порівняння безпосереднього досвіду викладача-слухача з темою заняття (аналіз і обговорення актуальності);

(б) подання відповідних знань з демонстрацією практичного застосування, зокрема, оптимального способу виконання необхідних функцій;

(в) можливість поуправлятися у застосуванні здобутих навичок;

(г) коментар викладача щодо виконання завдань, в ідеалі — надання можливості повторного виконання.

Схематично перехід у діадах «застосування — аналіз», «досвід — осмислення» подано на рис. 1.

6

Рис. 1. Перехід у діадах «застосування — аналіз», «досвід — осмислення»

1. Викладачі мають навчитися: на теоретичному рівні: новим методикам, прийомам викладання; на практичному рівні: навичкам, умінням спілкуватися з учасниками семінару, а також усвідомлювати контекст потреб і можливостей різних учасників під час проведення заняття.

2. Зауважимо, що знання найкраще засвоюються, якщо підготовка пов'язана з безпосередньо конкретними прикладами з педагогічної діяльності. Незалежно від того, чи курс орієнтований на поглиблення теоретичної бази, удосконалення практичних навичок чи розуміння контексту, основним фактором є не лише здобуття знань, але й уміння їх застосувати, що доводить їх важливість і необхідність.

3. Оптимальне навчальне середовище створюється завдяки аналізу власного досвіду навчання і професійної підготовки, шляхом відповідей на запитання: які

методики сподобалися, а які ні? Та наступного обговорення цього з іншими слухачами і занотовуванням на фліпчарті, що є ефективним, а що ні.

4. Колективним обговоренням створюється таблиця:

Таблиця 1

Оптимальне навчальне середовище

<i>Ефективно</i>	<i>Причини неефективності</i>
<ul style="list-style-type: none"> – Цікаво й інноваційно – Стимулює до активності – Організовано з використанням мультимедійних технічних навчальних засобів – Поставлено чіткі цілі – Інформативно – Слухачі безпосередньо задіяні в процес – Дружня і комфортна атмосфера – Викладач коментує виконані слухачами завдання – Є відчуття однієї команди – Інтерактивне навчання – Забезпечення групової взаємодії – Нові, творчі ідеї – Заохочуючи запитання, наприклад: «Чому ви вірите або не вірите в ефективність?» – «Можливо, за тиждень мені це прийдеться в роботі» – Можливість слухати, бачити та експериментувати – Здобуття впевненості завдяки активним обговоренням й участі – Приклади практичних застосувань – Візуалізація 	<ul style="list-style-type: none"> – Низька практична цінність матеріалу – Прискіпливе ставлення – Надмірне спрощення викладу – Сухе монотонне викладання в стилі монологу – Побювання невдачі – Надто довгі лекції – Нечітко поставлені завдання – Нудне викладання – Відсутність запитань – Заплутаність – Зверхнє ставлення – Брак позитивних коментарів або підтримки – Матеріал не відповідає навчальним цілям – Негативний посил

5. Навчання на основі досвіду передбачає безпосереднє заглиблення в суть аспекту, що вивчається, а не лише роздуми про можливість зіткнення з ним на практиці й гіпотетичні дії, які з ним пов'язані. Слухачам-викладачам надається можливість здобути й одразу застосувати знання, навички та власне усвідомити їх у відповідному контексті.

6. Відповідь на запитання «Чому ми обираємо навчання на основі ціннісного досвіду для викладачів?» надав ще Джон Дьюї, коли казав про те, що «почув і забув, побачив і запам'ятав, зробив і зрозумів». Такі заняття призначені для підвищення кваліфікації викладачів. Лекційна форма навчання передбачає лише надання теоретичних знань. Практичні навчальні програми на основі ціннісного досвіду і навичок сприяють удосконаленню професійних педагогічних навичок і розумінню соціальних факторів, водночас надаючи й теоретичну базу. Практичні методи навчання сприяють кращому засвоєнню матеріалу. Викладачі, враховують вік і досвід слухачів, які мають різні побажання щодо методик і стилю навчання. З огляду на це міні-заняття має охоплювати різноманітні методики подання матеріалу.

7. Цікавим способом самоусвідомлення може стати виконання вправи з обговоренням «Який Ваш стиль навчання?». Слухачам-викладачам пропонується уявити ситуацію, коли він/вона вивчають щось нове, наприклад: опановують технічні

навички (як користуватися новим програмним забезпеченням, грати на музичному інструменті, налаштовувати DVD-програвач або знімати цифровою камерою). Потім аудиторії пояснюються чотири загальних підходи до нового завдання.

- 1) Одні люди спостерігають, як це роблять інші, використовують їх досвід; застосовують техніку «мозкового штурму» і збирають дані, розв'язують задачу з допомогою інших людей.
- 2) Деякі підходять до задачі вдумливо і логічно, аналізуючи всі робочі процеси і причинно-наслідкові зв'язки, і розробляють докладний план на основі інструкції чи посібника.
- 3) Інші застосовують метод розв'язування задач: з кожною спробою вони дізнаються більше про процес і пробують знову, застосовуючи отримані знання для розв'язання проблем, які виникають у процесі.
- 4) Ще інші вдаються до суто емпіричного підходу, покладаючись радше на інтуїцію, аніж на посібники чи логічний аналіз; вони пробують різні способи, аж поки не розв'яжуть задачу.

Далі той, хто проводить міні-заняття, пояснює, що стиль навчання впливає на те, як доросла людина сприймає різні навчальні програми.

- a. *Люди з категорії «2» почуватимуться дуже некомфортно, якщо їм потрібно буде вирішити певну ситуацію без жодних інструкцій чи пояснень.*
- b. *Люди, які належать до категорії «4», будуть незадоволені, якщо їм доведеться читати багато інструкцій і правил без можливості негайної перевірки на практиці.*

Робиться висновок про те, що коли навчальний процес відповідатиме вподобанням слухачів-викладачів, вони почуватимуться максимально комфортно.

8. На цьому етапі викладач міні-лекції пропонує використовувати різноманітні навчальні заходи, застосовувати різні способи подання матеріалу. Адже, якщо навчальний процес відповідатиме вподобанням слухачів, вони почуватимуться максимально комфортно.

- a. *У кожній групі є люди з різними вподобаннями щодо стилю навчання.*
- b. *Кожному з них певною мірою підходять різні стилі навчання, а до деяких потрібне й певне стимулювання.*
- c. *Сприяйте професійному вдосконаленню слухачів. Робіть акцент на активні й інтерактивних методика ефективного засвоєння знань.*

9. Викладач підкреслює, що підготовка мультимедійного міні-заняття для викладачів — слухачів семінару на основі практичних навичок і ціннісного досвіду вимагає урахування особистих аспектів *перед початком планування* і є циклом планування, пропонує подумати над тим, які професійні педагогічні навички можна вдало розвивати на занятті на цю тему.

10. Можлива постановка й обговорення таких запитань:

Які знання необхідні для реалізації цих навичок на практиці?

Які відомості щодо контексту необхідні для використання цих навичок?

11. Отже, міні-заняття має охоплювати:

- a) *актуалізацію* — «прив'язку» до цілісного професійного досвіду;
- b) *діагностику* — аналіз теоретичних знань і практичних навичок слухачів;
- v) *здобуття необхідних знань*;
- г) *можливість попрактикуватися*.

Пояснення комплексу ефективних навчальних заходів можливе під час створення відповідної таблиці з обговоренням.

Таблиця 2

Комплекс ефективних навчальних заходів

<i>а) актуалізація</i> — «прив'язка» до цілісного професійного досвіду	<i>б) діагностика</i> — аналіз теоретичних знань і практичних навичок слухачів	<i>в) здобуття необхідних знань</i>	<i>г) можливість попрактикуватися</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Згадування попереднього досвіду: «Згадайте, коли...»; ▪ Коротка лекція з відповідним прикладом; ▪ Відеоролик або сценарій ситуації; ▪ Аналіз ситуації; ▪ Самоперевірка; ▪ Відео, що демонструє неправильне виконання завдання; ▪ Інтерв'ю з викладачем, який мав такий досвід; ▪ Провокаційні запитання для виявлення різних точок зору 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Обговорення в малих групах; ▪ Запитайте слухачів про їхні враження; ▪ Дискусія (різні точки зору) ▪ Група експертів із різними поглядами; ▪ «Мозковий штурм»; ▪ Інтерактивні тестування; ▪ Загальне обговорення («акваріум») 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Лекція; ▪ Аналітична схема; ▪ Контрольний список; ▪ Демонстрація виконання; ▪ Читання з викресленням зайвого; ▪ Довідкові матеріали; ▪ Моделювання ситуацій 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Практичне заняття; ▪ Рольовий діалог; ▪ Розробка плану дій; ▪ Розв'язання конкретних задач: у письмовій формі або відео (обговорення в малих групах); ▪ Оцінювання за схемою або контрольним списком; ▪ Корисні й позитивні коментарі, поради на майбутнє; ▪ Можливість повторного виконання завдання або надання порад під час його виконання іншими

12. Пам'ятайте про чотири етапи.

а) Щось, що «пробуджує» зв'язок із ціннісним досвідом (залучає до процесу) і дає можливість замислитися над своїми навичками — можливо, демонстрація різних підходів до застосування цих навичок.

б) Ефективний спосіб отримання необхідних знань (у корисний спосіб, який сприяє засвоєнню).

в) Можливість застосувати відповідні навички на практиці (мислення, спілкування, реагування тощо).

г) Коментарі й, можливо, повторення.

13. Робиться висновок про те, що необхідно постійно акцентувати на тому, що роблять викладі-слухачі під час заняття (діяльність учасників), а не на тому, що робить викладач, який проводить заняття. Заохочуються активні й інтерактивні методи навчання.

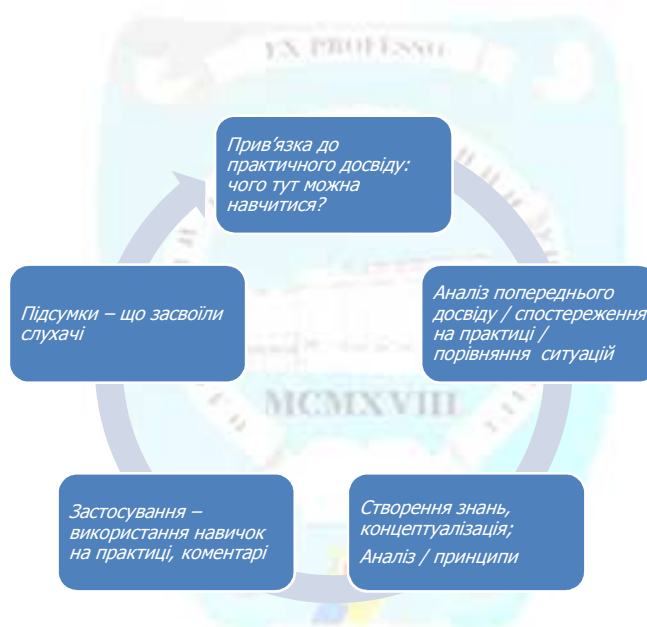

Професор кафедри політології, д.пед.н. Семенова Алла Васильевна

27

Рис. 2. Цикл планування

14. Наочне уявлення загального процесу планування навчання на основі ціннісного досвіду пояснюється на слайді:

Професор кафедри політології, д.пед.н. Семенова Алла Васильевна

31

Рис. 3. Загальний процес планування навчання на основі ціннісного досвіду

15. На завершення викладачам-слухачам надаються рекомендації з розробки, оформлення та використання презентації з урахуванням дидактичних, андрагогічних та психологічних особливостей сприйняття візуального матеріалу (технологічний етап).

- *Необхідно пам'ятати, що сприйняття слайдів має бути комфортним.*
- *Доцільно дотримуватися єдиного стилю оформлення.*
- *Фон слайдів має сприяти створенню запланованого емоційного стану аудиторії.*
- *Необхідно дотримуватися ефектів переходів слайдів (крім поодиноких, спланованих).*
- *Заголовки мають привертати увагу аудиторії і містити узагальнюючі ключові положення слайда.*
- *На одному слайді максимально використовують не більше трьох шрифтів.*
- *Нестандартні шрифти або занадто складні (ефекти анімації) застосовувати недоцільно — можуть виникнути складнощі під час демонстрації на іншому обладнанні.*
- *Кількість кольорів шрифтів необхідно мінімізувати.*
- *Не захоплюйтеся ефектами анімації.*
- *Менш важливі дані розміщуються внизу сторінки.*
- *Обов'язково перевіряйте текст доповіді на предмет помилок, як орфографічних, стилістичних, так і технічних (черговість й ефекти анімації, затримки і т. д.).*
- *Матеріал краще засвоюється, коли відомості представлені невеликими порціями.*
- *PowerPoint допомагає викладачам упорядкувати матеріал.*
- *Презентація — це форма навчання за принципом «спочатку суть».*
- *Презентація — це допоміжний наочний матеріал для доповіді, підказка для доповідача.*
- *Чіткість і стислість подання матеріалу може бути перевірена за правилом 6 X 6 (максимально ефективно сприйняття: шість строчок по шість слів).*
- *Використання нотаток допомагає більш ширше пояснити зміст слайда.*
- *Не використовуйте для тексту кольорів на кшталт жовтого.*
- *Уникайте багатьох кольорів.*
- *Уникайте надмірної анімації.*
- *Уникайте надмірних подразників, що відволікають увагу.*
- *Не читайте слайди слово в слово.*
- *Слідкуйте за перебігом доповіді.*
- *Друк: Для доповідача: виберіть варіант «Сторінки нотаток»; для слухачів: виберіть варіант «глядачі»; друкуючи по 3 слайди на сторінку, ви матимете це місце для нотаток*
- *До початку виступу перевірте роботу і сумісність обладнання.*

4. ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Набуває важливості визначення оптимального напрямку колективних зусиль суб'єктів педагогічної дії. Отже, цілі створення і використання мультимедійних презентацій для підготовки і проведення інтерактивних занять викладачами — слухачами семінару «Педагогічна Майстерність», на основі андрагогічного підходу формування практичних навичок і розвитку ціннісного досвіду, — якісно нові рівні розвитку професійної майстерності сучасного педагога. Ці рівні можуть бути досягнуті завдяки цілеспрямованим зусиллям і підготовці педагога.

Головна перспектива подальших розвідок полягає в тому, щоб визначити і конкретизувати як загальні, так і спеціальні методики, що спрямовуються на поштовх викладача до професійного і особистісного саморозвитку, на один із власних і сприятливих для неї шляхів розвитку, забезпечуючи самокерований і самопідтримувальний розвиток суб'єкта педагогічної дії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бовтенко М. А. Электронные презентации для сопровождения публичных выступлений [Электронный ресурс] / М. А. Бовтенко // Информационные технологии в образовании. — № 1 (10). — Новосибирск, 2006. — Режим доступа : http://bit.edu.nstu.ru/archive/issue-1-2006/elektronnye_prezentatsii_dlya_soprovozhden_130/.
2. Брыкова О. В. Рекомендации по оформлению и представлению презентации / О. В. Брыкова, З. Ю. Смирнова, Ю. В. Ээльмаа. — СПб. : ГОУ "РЦОКИТ", 2008. — 37 с.
3. Ващенко А. М. Роль мультимедійних презентацій при викладанні предметів гуманітарного циклу та рекомендації щодо їх розробки і застосування [Електронний ресурс] / Андрій Миколайович Ващенко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. — 2011. — Режим доступу до ресурсу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_1/11vamriz.pdf.
4. Данченко В. Психологический механизм духовного развития и проблемы духовной практики [Электронный ресурс] / Владимир Данченко // Библиотека Фонда содействия развитию психической культуры (Киев). — Режим доступа : <http://psylib.org.ua/books/danch02/index.htm>.
5. Дзвінчук Д. І. Психолого-методичні засади розробки програм підвищення кваліфікації державних службовців (освітня сфера) : дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.05 / Дзвінчук Дмитро Іванович. — К., 1999. — 245 с.
6. Кушнир М. Э. Рекомендации по подготовке презентаций [Электронный ресурс] / М. Э. Кушнир. — 2006. — Режим доступа : http://ms45.edu.ru/ms45/cont_05/html/2006_07/IT/recomend/present.htm.
7. Некрасов В. С. Образование взрослых в философско-социальном измерении : парадигмы и жизненный смысл : дис. ... канд. филос. наук : 19.00.11 / Некрасов Вадим Станиславович. — Екатеринбург, 2003. — 185 с.
8. Педагогічна майстерність : підручник / за ред. І. А. Зязюна. — 3-є вид., допов. і переробл. — К. : Богданова А.М., 2008. — 385 с.
9. Сисоева С. Напрями реалізації стандартів професійних кваліфікацій : досвід Республіки Польщі / Світлана Сисоева // Шлях освіти. — 2008. — № 1 (47). — С. 19–22.
10. Словник-довідник з професійної педагогіки / за ред. А. В. Семенової. — Одеса : Пальміра, 2006. — 364 с.
11. Судзуки Д. Т. Введение в дзэн-буддизм [Електронний ресурс] / Дайсэцу Тэйтаро Судзуки. — 1932. — Режим доступу до ресурсу : http://royallib.com/read/sudzuki_daysetsu/vvedenie_v_dzen_buddizm.html#0.
12. Щеглов Ю. Создание презентации в Power Point : учеб. пособ. для начинающих [Электронный ресурс] / Ю. Щеглов. — Новосибирск : ГРИОЭО – НГУ, 2002. — Режим доступа : <http://www.nsu.ru/education/powerpoint>.

Матеріал надійшов до редакції 14.03.2015 р.

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ПОДГОТОВКА ИНТЕРАКТИВНОГО МИНИ-ЗАНЯТИЯ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МУЛЬТИМЕДИЙНОЙ ПРЕЗЕНТАЦИИ ДЛЯ ПРЕПОДАВАТЕЛЕЙ — СЛУШАТЕЛЕЙ СЕМИНАРА «ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ МАСТЕРСТВО» НА ОСНОВЕ ПРАКТИЧЕСКИХ НАВЫКОВ И ЦЕННОСТНОГО ОПЫТА

Семенова Алла Васильевна

доктор педагогических наук, доцент, профессор кафедры политологии
Одесский национальный политехнический университет, г. Одесса, Украина
avsem@mail.ru

Аннотация. В статье рассматриваются вопросы подготовки интерактивного мини-занятия с использованием мультимедийной презентации для преподавателей — слушателей семинара «Педагогическое Мастерство» на основе практических навыков и ценностного опыта, который рассматривается в единстве интеллектуально-эмоционально-волевых характеристик личности. Освещаются теоретические и методико-практические подходы к созданию и демонстрации презентаций с помощью программы MS PowerPoint при подготовке и проведении интерактивных занятий преподавателями на основе андрагогического подхода. Предлагаемый подход учитывает личностные аспекты преподавателей-слушателей семинара и представляет собой соответствующий цикл планирования. Что помогает воплотить в жизнь идею профессионального обучения в течение всей жизни «педагог — педагогу».

Ключевые слова: педагогическое мастерство; мультимедийная презентация; ценностный опыт.

PROFESSIONAL PREPARATION OF INTERACTIVE MINI-LESSONS USING MULTIMEDIA PRESENTATIONS FOR TEACHERS - PARTICIPANTS OF PEDAGOGICAL MASTERY WORKSHOP BASED ON PRACTICAL SKILLS AND VALUE EXPERIENCE

Alla V. Semenova

Professor, Department of Political Science

Odessa National Polytechnic University, Odessa, Ukraine

avsem@mail.ru

Abstract. The article deals with the preparation of interactive mini-lessons using multimedia presentations for teachers – participants of the seminar based on practical skills and value experience, which is considered in the unity of intellectual and emotional-volitional personality characteristics. The article covers the theoretical, methodological and practical approaches to creating presentations using MS PowerPoint in preparing and conducting interactive lessons by teachers based on andragogy approach. The proposed approach takes into account the personal aspects of teachers - participants of the seminar, as well as presents an appropriate planning cycle. That helps turn into reality the idea of vocational training throughout life "teacher to teacher".

Keywords: pedagogical skills; multimedia presentation; value experience.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Bovtenko, M. A. Electronic presentations to accompany public speaking [online] / M. A. Bovtenko // *Informacionnye tehnologii v obrazovanii*. — # 1 (10). — Novosibirsk, 2006. — Available from : http://bit.edu.nstu.ru/archive/issue-1-2006/elektronnye_prezentatsii_dlya_soprovozhden_130/ (in Russian).
2. Brykova, O. V. Recommendations on the design and presentation of the presentation / O. V. Brykova, Z. Ju. Smirnova, Ju. V. Jejel'maa. — SPb. : GOU "RCOKIT", 2008. — 37 s. (in Russian).
3. Vashchenko, A. M. The role of multimedia presentations in teaching the humanities and recommendations for the development and application [online] / Andrii Mykolaiovych Vashchenko // *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy*. — 2011. — Available from : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_1/11vamriz.pdf (in Ukrainian). (in Ukrainian).
4. Danchenko, V. Psychological mechanism of spiritual development and problems of spiritual practice [online] / Vladimir Danchenko // *Biblioteka Fonda sodejstvija razvitiyu psihicheskoy kul'tury (Kiev)*. — Available from: <http://psylib.org.ua/books/danch02/index.htm> (in Russian).
5. Dzvinchuk, D. I. Psychological and methodological principles of developing training programs for civil servants (educational field) : dys. ... kandydata nauk z derzh. upr. : 25.00.05 / Dzvinchuk Dmytro Ivanovych. — K., 1999. — 245 s. (in Ukrainian).
6. Kushnir, M. Je. Recommendations for preparing presentations [online] / M. Je. Kushnir. — 2006. — Available from : http://ms45.edu.ru/ms45/cont_05/html/2006_07/IT/recomend/present.htm (in Russian).

7. Nekrasov, V. S. Adult Education in the philosophical and social dimension: paradigms and vital sense : dis. ... kandidata filos. nauk : 19.00.11 / Nekrasov Vadim Stanislavovich. — Ekaterinburg, 2003. — 185 s. (in Russian).
8. Pedagogical skills: a textbook / Za red. I. A. Ziaziuna. — 3-ye vyd., dopov. i pererobl. — K. : Bohdanova A. M., 2008. — 385 s. (in Ukrainian).
9. Sysoieva, S. Directions implementation of standards of professional qualifications: experience of Poland / Svitlana Sysoieva // Shliakh osvity. — 2008. — # 1 (47). — S. 19 – 22. (in Ukrainian).
10. Glossary Directory of Professional Education / za red. A. V. Semenovoi. — Odesa : Palmira, 2006. — 364 s. (in Ukrainian).
11. Sudzuki, D. T. Introduction to Zen Buddhism [online] / Dajsjecu Tjejtaro Sudzuki. — 1932. — Available from : http://royallib.com/read/sudzuki_daysetsu/vvedenie_v_dzen_buddizm.html#0 (in Russian).
12. Shheglov, Ju. Creating a presentation in Power Point: Proc. benefits. for beginners [online] / Ju. Shheglov. — Novosibirsk : GRIOJeO – NGU, 2002. — Available from : <http://www.nsu.ru/education/powerpoint> (in Russian).